Myndigheten för delaktighet

Datum	2026-11-18
Diarienummer	2026/0414
Ert diarienummer	A2026/00799
Handläggare	Ulla Perman

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar över betänkandet SOU 2026:53 Parallella samhällsstrukturer - ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap (A2026/00799)

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

MFD tillstyrker utredningens förslag i stort, men vill se fördjupad analys av hur dessa påverkar personer med funktionsnedsättning.

MFD anser att funktionshindersperspektivet behöver få ett tydligare genomslag i det fortsatta arbetet mot parallella samhällsstrukturer. Åtgärder och insatser behöver utformas så att personer med olika funktionsnedsättningar kan ta del av dem på lika villkor. Det innebär bland annat att ta hänsyn till olika kognitiva, kommunikativa och språkliga förutsättningar.

MFD vill särskilt uppmärksamma situationen för barn och unga med funktionsnedsättning i relation till hedersrelaterat våld och förtryck, negativ social kontroll och utnyttjande i kriminella sammanhang.

Beroende av anhöriga eller andra närstående för stöd, information och kommunikation kan också innebära en särskild sårbarhet när samma personer utövar kontroll eller när det finns risk för våld, utnyttjande eller annan utsatthet. Pojkar med funktionsnedsättning kan dessutom både utsättas för hedersrelaterad kontroll och förtryck och förväntas delta i kontrollen av andra.

Yrkesverksamma behöver därför ha kunskap om hur kontroll och förtryck kan komma till uttryck när barnet samtidigt behöver stöd och omsorg. Det förebyggande och uppsökande arbetet behöver utformas så att det når barn och unga med olika funktionsnedsättningar. Funktionshindersperspektivet behöver också ingå i kartläggning, uppföljning och kunskapsutveckling.

Comfact Signature Referensnummer: 395984SE

Myndighetens synpunkter

Funktionshindersperspektivet behöver integreras i det fortsatta arbetet

Utredningen konstaterar att arbetet mot parallella samhällsstrukturer ytterst handlar om människors möjligheter att leva fria och självständiga liv och kunna använda sina grundläggande fri- och rättigheter. MFD anser att funktionshindersperspektivet därför behöver vara en integrerad del av planering, genomförande och uppföljning av åtgärder mot parallella samhällsstrukturer.

Åtgärder och insatser behöver utformas så att personer med olika funktionsnedsättningar kan ta del av dem på lika villkor. Det innebär bland annat att ta hänsyn till olika kognitiva, kommunikativa och språkliga förutsättningar. Annars finns en risk att insatser som formellt riktar sig till alla ändå inte når personer med funktionsnedsättning.

Detta behöver också få genomslag i den nationella samordning som utredningen föreslår. Samordnarens uppdrag behöver uttryckligen omfatta situationen för personer med funktionsnedsättning, särskilt när den kan innebära en ökad sårbarhet för hedersrelaterat våld och förtryck eller för att rekryteras och utnyttjas i kriminella sammanhang.

För personer med funktionsnedsättning kan beroende av anhöriga eller andra närstående för stöd i vardagen, information och kommunikation innebära en särskild sårbarhet. I en hederskontext kan beroendet förstärka kontrollen och begränsa möjligheten att söka stöd eller självständigt ta del av samhällets insatser. Okunskap om funktionsnedsättning och vilket stöd som finns, liksom skam eller motstånd mot att ta emot stöd, kan ytterligare begränsa personens handlingsutrymme.

Sådana förhållanden kan skapa hinder för personer med funktionsnedsättning att utöva sina rättigheter och ha inflytande över sina egna liv. Kunskap om samspelet mellan funktionsnedsättning, beroende och kontroll behöver därför finnas med när åtgärder mot parallella samhällsstrukturer planeras, genomförs och följs upp.

Yrkesverksamma behöver kunna skilja omsorg från kontroll

Barn och unga med funktionsnedsättning behöver uppmärksammas särskilt i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och negativ social kontroll. Begränsningar av exempelvis sociala kontakter, fritidsaktiviteter och relationer kan beskrivas som omsorg eller ett sätt att skydda barnet.

Beroendet av familjens stöd och omsorg kan förstärka utsattheten och göra det svårare för barnet att värja sig mot kontroll och förtryck. Okunskap och skam

Comfact Signature Referensnummer: 395984SE

kring funktionsnedsättningen inom familjen eller omgivningen kan samtidigt bidra till att begränsa barnets möjligheter att få stöd och söka hjälp.

Det är viktigt att yrkesverksamma som möter barn och unga med funktionsnedsättning har kunskap om hur hedersrelaterat våld och förtryck och negativ social kontroll kan komma till uttryck när barnet eller den unge samtidigt har behov av stöd och omsorg. Målgruppen behöver också kunna komma till tals utifrån sina kommunikativa, kognitiva och språkliga förutsättningar.

MFD vill understryka att det förebyggande arbetet behöver omfatta verksamheter som hälso- och sjukvård, habilitering och socialtjänst. Förebyggande insatser är särskilt viktiga inom skolväsendet, inte minst inom anpassade skolformer. Det finns behov av både kunskapshöjande insatser för personal och insatser som stärker elevernas kunskap om sina rättigheter och möjligheter att söka stöd.

Pojkar med funktionsnedsättning behöver synliggöras som utsatta

MFD vill särskilt uppmärksamma situationen för pojkar med funktionsnedsättning som lever i en hederskontext. De kan själva utsättas för kontroll och samtidigt förväntas delta i kontrollen av andra. Om pojken på grund av en funktionsnedsättning är beroende av familjen för stöd i vardagen kan det dessutom vara särskilt svårt att söka stöd eller berätta om sin situation.

Det förebyggande arbetet bör därför uppmärksamma både pojkarnas egen utsatthet och de krav som kan ställas på dem att kontrollera andra.

Risken för utnyttjande i kriminella miljöer behöver synliggöras

MFD anser att det fortsatta arbetet behöver omfatta hur barn och unga med funktionsnedsättning kan utnyttjas i kriminella sammanhang eftersom beroendet av familjemedlemmar eller andra närstående kan öka sårbarheten. Även här behöver pojkars situation synas, eftersom föreställningar om pojkar som aktörer eller utövare av kontroll kan medföra att deras egen utsatthet inte upptäcks.

MFD har tidigare uppmärksammat kunskapsluckor om barn och unga med funktionsnedsättning i relation till våldsutövande, normbrytande beteende och kriminalitet. Den fortsatta kunskapsutvecklingen behöver därför omfatta hur olika funktionsnedsättningar och funktionshinder kan påverka risken att utsättas för rekrytering, utnyttjande eller annan involvering i kriminalitet.

Det förebyggande och uppsökande arbetet behöver vara tillgängligt

Kommunernas förebyggande och uppsökande arbete behöver utformas så att det når personer med olika funktionsnedsättningar. Det gäller också den nationella

Comfact Signature Referensnummer: 395984SE

kartläggning av kommunernas förebyggande och främjande arbete som utredningen föreslår.

Information och kommunikation behöver utformas utifrån olika språkliga, kommunikativa och kognitiva behov och förutsättningar. Detta är särskilt viktigt när familjen eller släkten utgör en del av riskmiljön. Barn och unga behöver kunna få information, kommunicera med yrkesverksamma och söka stöd utan att vara beroende av att en anhörig förmedlar kontakten.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Anders Kessling (beslutande), avdelningschef Pernilla Börjesson och utredare Ulla Perman (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven9

Anders Kessling

Comfact Signature Referensnummer: 395984SE

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Anders Kessling
TITEL, ORGANISATION:	Generaldirektör, Myndigheten för delaktighet
TID:	2026-11-19 15:56:04 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	E-post (anders.kessling@mfd.se)
IDENTIFIKATIONS-ID:	81a895e3426546a18cd117db264b443c

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2026-11-19 15:56:10 +01:00
Ref: 395984SE
www.comfact.se

Validera dokumentet | Användarvillkor